

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

**ПРОГРАМА, МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ, ПИТАННЯ  
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ З  
ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ  
«НАУКОВІ ОСНОВИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І  
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ»**

для здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії»  
спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»  
усіх форм навчання

Харків  
НТУ «ХПІ»  
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

**ПРОГРАМА, МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ, ПИТАННЯ  
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ З  
ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ  
«НАУКОВІ ОСНОВИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І  
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ»**

для здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії»  
спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»  
усіх форм навчання

Затверджено  
редакційно-видавничою  
радою університету,  
протокол № 1 від 08.02.2024 року

Харків  
НТУ «ХП»  
2024

Програма, методичні вказівки, питання самостійної роботи та контрольні завдання з освітнього компоненту «Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців» для здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» усіх форм навчання / уклад. О. А. Ігнатюк. – Х. : НТУ «ХП», 2024. – 48 с.

Укладач: О. А. Ігнатюк

Рецензент Т.В. Гура

Кафедра педагогіки та психології управління соціальними системами імені академіка І.А.Зязюна

## ВСТУП

Освітній компонент (ОК) «Наукові основи професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців» є одним з фахових в обов'язковій частині навчального плану. ОК призначений для формування у аспірантів систематизованих знань із теоретичних засад вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців у вищій школі та формуванні практичних вмінь організації освітнього процесу в умовах освітніх трансформацій на засадах загальноєвропейської системи гарантій якості освіти, вдосконалювати освітній процес підготовки сучасних фахівців у ЗВО з урахуванням аналізу потреби стейкхолдерів, сучасних викликів інтеграції в освітній європейський простір, інтерпретації і апробації отриманих результатів на засадах академічної доброчесності.

Це видання містить програму, методичні вказівки, питання самостійної роботи та контрольні завдання з ОК «Наукові основи професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців» для підготовки здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» усіх форм навчання.

Структурно ця робота складається з шести основних розділів. Перший містить загальні положення, де подано: предмет, наукові основи і цілі ОК; вимоги освітньо-наукових характеристик; організаційно-методичні вказівки; систему контролю якості навчання аспірантів; організацію самостійної роботи аспірантів. У другому розділі розкрито програму ОК, зміст ОК. У третьому розділі наведено перелік практичних занять та питання самостійної роботи. Четвертий розділ містить перелік завдань для контролю знань. П'ятий розділ містить індивідуальне завдання. У шостому розділі подано контрольні запитання для підготовки до складання іспиту з ОК. Видання містить глосарій,

список основної та додаткової літератури, що може бути корисним для аспіранта при самостійному вивченні тем з цього ОК.

## 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

### 1.1. Предмет, наукові основи і цілі освітнього компоненту «Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців»

Освітній компонент «**Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки фахівців**» допомагає засвоїти знання щодо теоретичних засад вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців у вищій школі, опанувати сутність методологічних підходів підготовки конкурентоспроможних фахівців, особливості регулювання професійної та освітньої діяльності, набути практичні навички організації освітнього процесу в умовах освітніх трансформацій на засадах загальноєвропейської системи гарантій якості освіти, моделювання та застосування в освітньому процесі сучасних методик та інноваційних педагогічних технологій, знаходження рішень у професії, використовуючи науковий підхід.

Метою ОК «**Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки фахівців**» є надання аспірантам систематизованих знань із теоретичних засад вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців у вищій школі та формуванні практичних вмінь організації освітнього процесу в умовах освітніх трансформацій на засадах загальноєвропейської системи гарантій якості освіти, вдосконалювати освітній процес підготовки сучасних фахівців у ЗВО з урахуванням аналізу потреби стейкхолдерів, сучасних викликів інтеграції в освітній європейський простір, інтерпретації і апробації отриманих результатів на засадах академічної доброчесності.

Наукову основу дисципліни становлять основні положення Європейських ініціатив щодо вдосконалення системи управління якістю освіт; теоретичні основи студентоцентрованого навчання; державного регулювання професійної діяльності; державного регулювання освітньої діяльності, а також теорії наукового пізнання; концептуальні положення психології та педагогіки щодо провідної ролі діяльності у формуванні особистості, єдності свідомості та продуктивної активності суб'єкта під час навчання, детермінантної ролі провідної діяльності у формуванні особистісних новоутворень, принципів професійної спрямованості; положення про роль неперервної освіти у формуванні особистості; єдність пізнавальної теоретичної та практичної діяльності; педагогічні

теорії розвитку й саморозвитку професійно важливих якостей особистості у процесі діяльності; теорії індивідуального, особистісно-орієнтованого та компетентісно-орієнтованого підходів до підготовки майбутніх фахівців у навчальних закладах системи вищої освіти; теорії інноваційних педагогічних технологій навчання; теорія психодіагностичної та корекційної роботи.

ОК «**Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців**» розраховано на 30 аудиторних години, з яких: 16 год. складає лекційний курс, 14 год. відводиться для проведення практичних занять, передбачено підсумковий контроль та іспит.

## **1.2. Вимоги освітньо-наукових характеристик**

Згідно з вимогами освітньо-наукових характеристик під час вивчення ОК здобувачі освітньо-наукового рівня «доктор філософії» спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» усіх форм навчання повинені отримати знання та розвинути навички щодо здійснення науково-педагогічної діяльності у системі вищої освіти.

Основними завданнями вивчення ОК «Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців» є:

- формування розуміння й застосування базових уявлень про суть проблем вищої професійної освіти, структуру системи управління освітою та можливість прийняти участь в обговоренні підходів до їх розв'язання
- формування розуміння про мету, завдання і принципи професійної освіти, організаційно-педагогічні засади ступеневої освіти в Україні, освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки в Україні, Європі, сутність європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи;
- формування знань про вимоги європейської кредитно-трансферно-накопичувальної системи, компетентностей та результатів навчання тих, кого навчають
- формування розуміння суті вимог державних нормативних документів України щодо підготовки висококваліфікованих фахівців учасною системою вищої освіти та здійснювати професійну підготовку на засадах інноваційних підходів

- розвиток практично-процесуальних умінь організації підготовки майбутніх конкурентоспроможних фахівців з урахуванням вимог європейської кредитно-трансферно-накопичувальної системи,

- формування умінь займатись професійною діяльністю (викладацькою за фахом), формулювати і аналізувати інформацію, на її підставі обирати та застосовувати у навчально-виховному процесі сучасні методики та інноваційні педагогічні технології, знаходити рішення у професії, використовуючи науковий підхід.

Окрім того, аспіранти **повинні володіти:**

- навичками педагога-дослідника;
- рефлексією педагога-дослідника в системі його наукової і практичної діяльності;
- науковою сумлінністю, етикою, мистецтвом спілкування, культури поведінки педагога-дослідника.

***Отже, компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:***

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору;
- володіння комунікативними навичками;
- здатність до розуміння основ професійної діяльності, виявляти потенційні зв'язки освітньої теорії, освітньої політики і практики підготовки високо кваліфікаційних фахівців сучасною системою вищої освіти;
- здатність визначати алгоритм застосування теоретичних та технологічних основ підготовки кадрів в системі вищої професійної освіти;
- здатність до надання консультативної допомоги особам, підприємствам, установам, організаціям по проблемам науково-педагогічної інноваційної діяльності.

***Програмні результати навчання аспіранта:***

- застосовувати абстрактне мислення, аналіз та синтез для генерації ідей, уявлень, теорій в напрямку наукових досліджень та педагогіки;
- демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику та загальний культурний кругозір;

- здійснювати пошук та критичний аналіз інформації; усвідомлювати цінності академічної доброчесності;
- аналізувати структуру програми навчальної дисципліни та визначати особливості розробки навчально-методичних матеріалів;
- демонструвати обізнаність у сутності основ професійної діяльності, вимог державних нормативних документів України щодо підготовки високо кваліфікаційних фахівців сучасною системою вищої освіти, складових системи підготовки, визначення проблем вищої професійної освіти та підходів до їх розв'язання;
- Демонструвати знання обізнаності теоретичних основ підготовки кадрів в системі вищої професійної освіти, уміння розробляти та застосовувати технологічні основи підготовки в системі вищої професійної освіти, аналізувати стандарти вищої освіти, потреби стейкхолдерів та відповідно до цього розробляти програмні результати навчання;
- використовувати науковий стиль при написанні академічних текстів та науково-професійному усному спілкуванні українською мовою; доступно пояснювати педагогічні та наукові ідеї здобувачам освіти, науковій спільноті, громадськості; консультувати особи, підприємства, установи, організації по проблемам науково-педагогічної інноваційної діяльності.

### **1.3. Організаційно-методичні вказівки**

Теоретична частина ОК включає тематику, пов'язану з питаннями Європейської освітньої інтеграції, особливостями освітньої євроінтеграції України як чинником соціально-економічного розвитку держави; концептуальними напрямами розвитку вищої освіти; парадигмальними основами сучасної освіти.; Європейськими ініціативами щодо вдосконалення системи управління якістю освіти. Практична частина ОК розрахована на закріплення матеріалу, викладеного в лекційному курсі, за допомогою проведення практичних занять із застосуванням різноманітних видів методик роботи у більших і малих групах, а також психолого-педагогічного вимірювання навчальних досягнень суб'єктів освітнього процесу.

Методичним забезпеченням ОК є силабус (навчальна програма), навчальні посібники «Основи психології та педагогіки», «Практикум з основ психології», «Педагогіка і психологія вищої школи», монографія «Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика» та методичні рекомендації, розроблені кафедрою педагогіки і психології управління соціальними системами.

При вивченні теоретичних питань на лекціях як наочні засоби навчання використовуються презентації, виготовлені викладачами кафедри, мультимедійний проектор, дошка.

#### **1.4. Система контролю якості навчання аспірантів**

Система контролю якості навчання аспірантів включає проведення поточного та підсумкового контролю з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» і передбачає диференційний підхід у її організації.

Поточний контроль знань здійснюється під час лекційних та практичних занять за кожною навчальною темою окремо. Оцінювання аспірантів проводиться під час поточного контролю, враховуючи теоретичні та практичні знання і навички з цієї теми. Підсумковий контроль здійснюється під час залікового тижня на основі теоретичних питань з курсу **«Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців»** та виконання і прилюдного захисту індивідуального завдання, виконанного відповідно до вимог вивчення ОК. Також враховується оцінка, одержана за доповіді, реферати, повідомлення під час самостійного вивчення запланованих тем програми курсу та активність аспіранта на заняттях під час навчання.

#### **Шкала оцінювання**

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

### Критерії оцінювання успішності аспіранта та розподіл балів

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Розподіл балів за теми змістових модулів:

Відвідування лекційних занять та робота аспіранта на лекції – 2 бали,

Робота на практичних заняттях – 2 бали,

Виконання завдань для самостійної роботи – 2 бали.

Усього – 6 балів за кожною темою.

Поточне тестування та самостійна робота								ІЗ	КР	екзамен	Сума
Змістовий модуль 1								20	12	20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
6	6	6	6	6	6	6	6				

**Оцінювання індивідуального завдання (складання завдання та виступ)\* входить до ЗМ1**

Зміст роботи за темою	технологічна частина	Захист роботи (виступ)	Сума
До 5 балів	До 5 балів	До 10 балів	20

Положення про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів

<http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/dokumenti-ntu-hpi-2/>

Таблиця 1 **НАРАХУВАННЯ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ**

<b>Форми поточного контролю</b>	<b>Оцінювання</b>
Активна робота на занятті (лекційному, практичному)	1 бал на одному занятті (загалом 20 балів за семестр)
Експрес-опитування (усне, письмове, тести)	2 бали на одному занятті (загалом 20 балів за семестр)
Виконання завдань самостійної роботи (письмове завдання, есе)	2 бали за кожною темою (загалом 20 балів за семестр)
Комплексно-орієнтоване ІДЗ та підготовка презентації із доповіддю	20 балів* (оцінювання індивідуального завдання наведено нижче(див.табл.2)
Підсумкова письмова контрольна робота	12 балів
Підсумковий контроль	Оцінюється сумою набраних балів Max – 100 балів; Min – 60 балів, яка дозволяє здобувачу ступеня PhD отримати допуск до екзамену

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді заліку та підсумкової контрольної роботи (20%) та поточного оцінювання (80%). Екзамен: див. табл 2. оцінювання.

Поточне оцінювання: тести, виконання завдань на практичних заняттях та завдань для самостійної роботи (80%).

**Таблиця 2 Критерії оцінювання екзамену**

<b>Критерії оцінювання</b>	<b>Бали</b>
Глибоке знання навчального матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Можуть бути незначні неточності	20-18
Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Відповіді можуть містити певні неточності	17-15
Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування. Відповіді можуть бути не повними, з незначними помилками	14-12
Знання основних фундаментальних положень. Відповіді містять деякі помилки.	9-11
Знання основних фундаментальних положень матеріалу. Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу дисципліни	6-8
Знання та вміння фрагментарні, слабкі	3-5
Відсутність знань значної частини матеріалу	0-2

### **Критерії оцінювання експрес-опитування, письмових завдань, есе, підсумкової контрольної роботи**

<https://drive.google.com/file/d/1U4qwMB6S0oEEe1c2xEnFK4jg0jarnj6f/view>

### **Критерії оцінювання комплексно-орієнтованого індивідуального завдання**

<https://drive.google.com/file/d/1U4qwMB6S0oEEe1c2xEnFK4jg0jarnj6f/view>

### **Норми академічної етики і політика курсу**

Здобувач повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХП»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХП» розміщено на сайті:

<http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

### **1.5. Організація самостійної роботи аспірантів**

1. Самостійне вивчення за посібниками або іншими джерелами тем, визначених викладачем.
2. Попереднє ознайомлення з матеріалами наступного заняття з метою введення аспіранта у коло питань, які заплановані програмою (випереджальне навчання).
3. Підготування домашнього завдання у формі відповідей за посібниками та іншими джерелами інформації.
4. Підготовка доповідей, рефератів, повідомлень, творчих робіт.
5. Участь аспірантів у проведенні наукових досліджень за тематикою кафедри та їх науково-педагогічній діяльності.

## 2. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

### Тема 1. Вступ до дисципліни.

Предмет, мета й завдання, результати навчання освітнього компоненту. Базові поняття дисципліни. Освітня євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави.

### Тема 2. Парадигмальні основи сучасної освіти.

Європейська кредитно-трансфертна система (ECTS), її принципи, шляхи і засоби адаптації у вищу освіту України. Теоретичні основи студентоцентрованого навчання (СЦН). Проект ТЮНІНГ.

Тема 3. Методологічні підходи у підготовки сучасного конкурентоспроможного фахівця.

Компетентісний, системний, контекстний підходи у формування особистості сучасного фахівця.

Тема 4. Євроінтеграційний аспект у системі підготовки сучасного конкурентоспроможного фахівця.

Система вищої освіти в Україні. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років. Та перспективи. Цілі, принципи, етапи, концепції розвитку системи вищої освіти в Україні.

Розвиток освіти і науки України – у фокусі плану пріоритетних дій Уряду на 2021-2030 рр. Сайт МОН України.

### Тема 5. Державне регулювання професійної діяльності.

Професійна діяльність. Сутність, зміст, характеристика. Вимоги по професії, до працівника. Професійний стандарт. Функції діяльності. Готовність до діяльності.

### Тема 6. Державне регулювання освітньої діяльності.

Освітня діяльність, базові дефініції. Цілі і завдання учасників освітнього процесу. Стандарти вищої освіти. Освітні програми. Зміст, характеристика, призначення.

Відповідальність в системі «викладач-здобувач-ЗВО». Суб'єктність педагогічного процесу у вищій школі. Ознаки прояву суб'єктності: активність, мотивація, ініціативність, включення у задачу, можливості самостійного аналізу своєї діяльності.

**Тема 7. Основні завдання ЗВО та напрями модернізації підготовки майбутніх фахівців.**

Основні завдання ЗВО. Наукові школи у підготовці сучасних фахівців: змістовний, організаційно-процесуальний та особистісний компоненти. Зміст освіти як засіб розвитку здобувача та формування його культури. Сутність змісту освіти. Теорії і підходи формування змісту освіти. Принципи і критерії відбору змісту освіти. Відповідальність викладача у відборі змісту освіти і підготовці сучасних конкурентоспроможних фахівців. Права здобувачів у визначенні індивідуальної траєкторії підготовки., вибіркова частина ОП/ОНП.

**Тема 8. Гуманістично орієнтована модель підготовки фахівців у вищій школі як база для розвитку особистісного, інтелектуального й професійного потенціалу майбутніх конкурентоспроможних фахівців (Лекція-конференція) Орієнтовані теми:**

- 1. Досвід ЗВО щодо формування систем забезпечення якістю*
- 2. Вища освіта на порозі глобальних змін*
- 3. Вища освіта: проблеми та шляхи вирішення.*
- 4. Особливості сучасного покоління студентської молоді*
- 5. Освітні потреби або чого хочуть студенти*
- 6. Конкурентоздатний заклад вищої освіти – це ...*
- 7. Зарубіжні та вітчизняні заклади вищої освіти: подібне та відмінне*
- 8. Якість вищої освіти: вчора, сьогодні, завтра*
- 9. Рейтинги закладів вищої освіти: «за» та «проти»*
- 10. Можливості дистанційного навчання та роль викладача*
- 11. Обличчя закладу вищої освіти – це ...*
- 12. Навіщо потрібні дослідження задоволеності якістю вищої освіти?*
- 13. Заклади вищої освіти та представники бізнес-структур (роботодавці): Шо? Де? Коли? Як?*
- 14. Know-How– Знаю як! (досвід Вашого ЗВО в контексті розвитку вищої освіти/ забезпечення якості)*
- 15. Пропозиція власної теми виступу (у площині проблематики педагогіки вищої школи).*

### 3. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ПИТАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Підготовка нової генерації педагогічних кадрів як стратегічний напрям. Формула успіху сучасного спеціаліста на ринку праці.

Тема 2. Мегатенденції у вищій освіті. Зміст, характеристика, приклади реалізації вітчизняний та закордонний досвід.

Тема 3. Методологічні підходи у підготовки сучасного конкурентоспроможного фахівця. Формування конкурентоспроможного фахівця на основі компетентісного, системного, діяльнісного підходів. Цілі, результати.

Тема 4. Формальний, неформальний та інформальний контексти формування готовності майбутнього здобувача у вищій школі до професійної діяльності. Сутність, зміст, характеристика, приклади.

Тема 5. Функції професійної діяльності педагога та формування готовності майбутнього викладача до викладацької діяльності у вищій школі. Функції професійної діяльності педагога у ВШ. Базові поняття: Педагогічна майстерність, педагогічна техніка, структура потенціалу особистості викладача-лідера. Сутність та шляхи формування. Визначені базові поняття у вимірах науковців та аспірантів як майбутніх викладачів.

Тема 6. Суб'єктність педагогічного процесу у вищій школі. Ознаки прояву суб'єктності: активність, мотивація, ініціативність, включення у задачу, можливості самостійного аналізу своєї діяльності.

Тема 7. Відповідальність в системі «викладач-здобувач-ЗВО». Відповідальність викладача у відборі змісту освіти і підготовці сучасних конкурентоспроможних фахівців. Наукові школи у підготовці сучасних фахівців: змістовний, організаційно-процесуальний та особистісний компоненти.

**Самостійна робота** аспіранта включає в себе опрацювання лекційного матеріалу, підготовку до практичних занять, виконання індивідуальних завдань з використанням методичних рекомендацій. Аспірантам також рекомендуються додаткові матеріали (презентації, статті, підручники) для самостійного вивчення та аналізу, підготовки до лекційних та практичних занять.

**Тема 1.** Процесуальна компетентність аспіранта: Завдання державної кадрової політики в освітній сфері. Конкурентоспроможний фахівець, вимоги до нього. Визначення skills та потенціалу особистості фахівця-лідера (можна на прикладі певної спеціальності аспіранта)

**Тема 2.** Підготовка Есе – розкрити які мегатенденції мають місце у процесі підготовки сучасних фахівців (на прикладі спеціальності аспіранта)

**Тема 3.** Процесуальна компетентність аспіранта: опрацювати джерела інформації щодо питання

Методологічні підходи у підготовці сучасних здобувачів вищої освіти та проаналізувати практику їх застосування в процесі підготовки сучасних здобувачів (на прикладі спеціальності аспіранта)

**Тема 4.** Процесуальна компетентність аспіранта: 1) Розкрийте питання: Формальна, неформальна та інформальна освіта у формування готовності майбутнього здобувача у вищій школі до професійної діяльності 2) розкрийте які місце посідають означені компоненти (Формальна, неформальна та інформальна освіта) у вашому особистісно-професійному розвитку, наведіть приклади.

**Тема 5.** Процесуальна компетентність аспіранта: роль і місце викладача в підготовці сучасного фахівця (на прикладі спеціальності). Погляди майбутнього викладача на стан особистісного розвитку компонентів готовності до викладацької діяльності та шляхи розвитку.

**Тема 6.** Процесуальна компетентність аспіранта: Есе - суб'єкт і об'єкт освітнього процесу: розкрити цілі і завдання, вимоги до учасників освітнього процесу (на прикладі спеціальності аспіранта)

**Тема 7.** Процесуальна компетентність аспіранта: роль і місце викладача в підготовці сучасного фахівця (на прикладі спеціальності). Погляди майбутнього викладача на стан особистісного розвитку компонентів готовності до викладацької діяльності та шляхи розвитку.

**Тема 8.** Підготовка ІДЗ (виступ із презентацією) Участь в обговоренні підходів до їх розв'язання проблем вищої професійної освіти

Оберіть одну із запропонованих тем:

1. Вища освіта на порозі глобальних змін

2. Освітні потреби або чого хочуть студенти

3. Конкурентоздатний заклад вищої освіти – це ... та інші за тематикою дисципліни

Відповідно до обраної теми підготуйте виступ. Обґрунтуйте, як ви використали знання при підготовці виступу, у тому числі охарактеризувати формування Європейської системи вищої освіти в Україні.

Здійснення апробації результатів дослідження підготовка виступу із презентацією (виконання ІЗ, див. табл. Оцінювання)

<https://drive.google.com/file/d/1U4qwMB6S0oEEe1c2xEnFK4jg0jarnj6f/view>

## **4. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «НАУКОВІ ОСНОВИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ»**

### **4.1. Вимоги**

**Номер варіанту** аспірант узгоджує із викладачем.

***Вимоги до контрольної роботи:***

- Загальний обсяг роботи – 10–15 сторінок.
- Обов'язкий титульний аркуш українською мовою (див. додаток 1).
- Відповіді надавати після означення запитання.
- Указати список використаної літератури за вимогами до наукових видань мовою оригіналу.

**Оформлення тексту:**

- розмір сторінки – А4;
- шрифт – Times New Roman, 14;
- міжрядковий інтервал (1–1,5);
- поля з усіх боків – 2 см.

### **4.2. Перелік практичних завдань для контролю знань**

1. Участь в обговоренні підходів до їх розв'язання проблем вищої професійної освіти.

Оберіть одну із запропанованих тем:

1. Вища освіта на порозі глобальних змін
2. Освітні потреби або чого хочуть студенти
3. Конкурентоздатний заклад вищої освіти – це ...

Відповідно до обраної теми підготуйте виступ. Обґрунтуйте, як ви використали знання при підготовці виступу, у тому числі охарактеризувати формування Європейської системи вищої освіти в Україні.

2. Запропонуйте методи організації освітнього процесу для здобувачів освітнього рівня магістр, які навчаються за освітньо-

професійною програмою та для здобувачів освітнього рівня магістр, які навчаються за освітньо-науковою програмою. Обґрунтуйте, як ви використали знання освітніх рівнів підготовки у вищій школі.

3. Складіть алгоритм підготовки до проведення практичного заняття та план проведення самого заняття за умови, що ви виступаєте дублером викладача і маєте таку інформацію: у більшості студентів мотивація до вивчення дисципліни знаходиться на середньому рівні. Обґрунтуйте, як ви використали знання сутності викладацької діяльності та основ дидактики.

4. Запропонуйте алгоритм вибору педагогічної технології для проведення занять для здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» за умови, що половина з них має власний досвід практичної роботи у ролі викладача зі спеціальності за фахом. Обґрунтуйте, як ви використали знання сутності викладацької діяльності та освітніх рівнів підготовки здобувачів у вищій школі.

5. Запропонуйте модель проведення заняття із застосуванням інноваційних технологій у професійній підготовці здобувачів вищої освіти в умовах освітніх трансформацій. Обґрунтуйте, яку роль відіграють у цьому процесі викладачі, здобувачі, роботодавці.

6. Підготувати коротку доповідь (письмово) з висвітленням і аналізом основних стратегій освітньої діяльності ЗВО

7. Підготувати коротку доповідь (письмово) з висвітленням і аналізом шляхів модернізації фахової підготовки (на прикладі спеціальності), критично оцінити змістовне та технологічне наповнення процесу підготовки.

8. Підготувати коротку доповідь (письмово) з висвітленням і аналізом структурно-логічної схеми у професійній ступеневій підготовці фахівця (на прикладі спеціальності).

9. Участь в обговоренні підходів до їх розв'язання проблем вищої професійної освіти

Оберіть одну із запропанованих тем:

1. Лідерство освіти
2. Потреби ринку праці або чого хочуть роботодавці

3. Конкурентоспроможний фахівець – це ...

Відповідно до обраної теми підготуйте виступ. Обґрунтуйте, як ви використали знання при підготовці виступу, у тому числі охарактеризувати формування Європейської системи вищої освіти в Україні.

**10.** Підготувати коротку доповідь (письмово) з висвітленням і аналізом основних стратегій освітньої діяльності ЗВО у підготовці конкурентоспроможних фахівців на підставі діяльності і вимог стейкхолдерів (на прикладі спеціальності)

### 4.3. Перелік тестових питань

#### Варіант 1

**I. Завдання 1 – 10 передбачає вибір правильної відповіді з чотирьох поданих варіантів.**

*1. Вихідні положення, покладені в основу діяльності всієї системи освіти України та її структурних підрозділів*

А принципи навчання В принципи управління

Б принципи освіти Г принципи виховання

*2. Освітньо-науковий рівень відповідає*

А п'ятому кваліфікаційному рівню В сьомому кваліфікаційному рівню

Б шостому кваліфікаційному рівню Г восьмому кваліфікаційному рівню

*3. Відкриття нових спеціальностей, кафедр, факультетів, філіалів, будівництво приміщень, придбання дорогого навчального обладнання належить до завдань*

А стратегічних В планових

Б поточних Г практичних

*4. Базовий структурний підрозділ ЗВО, що провадить освітню, методичну та/або наукову діяльність за певною спеціальністю (спеціалізацією) чи міжгалузеву групою спеціальностей, -це*

А кафедра В факультет

5. Повноваженнями Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти є всі, окрім

А формування вимог до системи забезпечення якості вищої освіти

Б розроблення положення про акредитацію освітніх програм

В вирішення питань фінансово-господарської діяльності ЗВО, затвердження його структури, штатного розкладу

Г розроблення вимог до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають науковий ступінь

6. Під сформованою в процесі навчання та практичної діяльності готовності до компетентного виконання функціональних обов'язків розуміють

А компетентність

В освіченість

Б аматорство

Г

професіоналізм

7. Акредитація закладу вищої освіти – це

А процедура надання ЗВО права проводити освітню діяльність

Б процедура визнання спроможності ЗВО певного типу розпочати освітню діяльність

В процедура визначення кадрового складу ЗВО

Г процедура реєстрації додаткових освітніх послуг закладом вищої освіти

8. Під орієнтацією освітньої системи й освітнього процесу на розвиток і становлення взаємоповаги між студентами й педагогами, основаної на врахуванні прав кожної людини розуміють

А гуманітаризацію освіти

Б інформатизацію освіти

В гуманізацію освіти

Г індивідуалізацію освіти

9. Наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми підготовки – це

А освітньо-професійна програма

Б освітньо-кваліфікаційна характеристика

В структурно-логічна схема підготовки

Г наукова програма

10. Відкриття нових спеціальностей, кафедр, факультетів, філіалів, будівництво приміщень, придбання дорогого навчального обладнання належить до завдань

А стратегічних

В планових

Б поточних

Г практичних

## II. Завдання Надайте відповідь на питання

*Охарактеризуйте принципи, на яких ґрунтується державна політика у сфері вищої освіти.*

## III. Завдання Надайте відповідь на питання

*У чому полягає різниця між нормативними і вибірковими навчальними дисциплінами?*

### Варіант 2

**I. Завдання 1 – 10 передбачає вибір правильної відповіді з чотирьох поданих варіантів.**

1. Державні документи, які визначають зміст та нормативний термін навчання і передбачають відповідні форми контролю та державної атестації, затверджуються Міносвіти.

А освітньо-кваліфікаційні характеристики

Б освітньо-професійні програми

В освітньо-кваліфікаційні рівні

Г Державні стандарти освіти

2. Освітні програми розроблюються на основі

А концепції освіти

Б закону про освіту

В освітнього стандарту

Г програми розвитку освіти

3. Педагогіка вищої школи – це

А частина філософії

Б синтез знань про природу

В комплекс теоретичних і прикладних наук про процеси виховання, навчання, освіти

Г наука про закономірності навчання і виховання студентів, а також їх наукову і професійну підготовку як спеціалістів відповідно до вимог держави та суспільства

4. *Можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами;*

А автономія ЗВО

В освітня діяльність

Б академічна мобільність

Г академічна свобода

5. *Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить*

А 30 кредитів ЄКТС

В 50 кредитів ЄКТС

Б 40 кредитів ЄКТС

Г 60 кредитів ЄКТС

6. *Поняття науковості, народності, наочності, доступності, міцності об'єднує термін*

А закон навчання

В метод

навчання

Б закономірність навчання

Г принцип навчання

7. *Наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми підготовки*

А структурно-логічна схема підготовки

Б зміст освіти

В навчальна програма дисципліни

Г освітньо-професійна програма

8. *Орієнтація на засвоєння змісту освіти незалежно від його рівня й типу, що дає змогу охоче розв'язувати головні соціальні проблеми на користь і в ім'я людини; вільно спілкуватися з людьми різних національностей і народів, будь-яких професій і спеціальностей; добре знати рідну мову, історію і культуру; вільно володіти іноземними мовами; бути економічно і юридично грамотним*

А гуманітаризація освіти

В стандартизація освіти

Б гуманізація освіти

Г індивідуалізація освіти

9. *Система перевірки результатів навчання і виховання студентів стосується*

- А технології навчання
- Б форм навчання
- В змісту навчання
- Г педагогічного контролю

10. . *Навчання в системі вищої освіти може бути*
- А середнє, середнє професійне, вище професійне
  - Б очне, заочне, денне, вечірнє, дистанційне
  - В самонавчання
  - Г державне, самостійне

## **II. Завдання Надайте відповідь на питання**

*Які концептуальні напрями розвитку вищої освіти в Україні?*

## **III. Завдання Надайте відповідь на питання**

*Обґрунтуйте чинники, які спричинили необхідність євроінтеграції вищої освіти.*

### **Варіант 3**

**I. Завдання 1 – 10 передбачає вибір правильної відповіді з чотирьох поданих варіантів.**

1. *Навчання, типове організоване освітнім закладом, яке є структурованим (щодо цілей, часу та умов навчання) і завершується атестацією/сертифікацією*

- А формальне
- Б інформальне
- В неформальне
- Г інклюзивне

2. *Науковий ступінь «доктор філософії» було введено в*

- А Сорбонні (Сорбонська декларація 1998 р.)
- Б Болоньї (Болонська конвенція 1999 р.)
- В Празі (комюніке зустрічі європейських міністрів 2001 р.)
- Г Берліні (комюніке конференції міністрів 2003 р.)

3. *Заклад вищої освіти, що провадить інноваційну освітню діяльність, пов'язану з наданням вищої освіти на першому і другому рівнях за однією чи кількома галузями знань*

- А академія
- Б університет
- В коледж
- Г ліцей

4. Сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та впровадження наукової (творчої) діяльності метою забезпечення довіри до результатів навчання

А академічна свобода  
добросесність

В академічна

Б академічна мобільність

Г автономність

5. Оцінка часу, протягом якого особа повинна завершити заходи, необхідні для досягнення певних результатів навчання в системі формальної освіти

А результати навчання

В заліковий кредит

Б навчальне навантаження

Г рейтинговий бал

6. Моніторинг – це

А відстеження результативності навчально-виховного процесу

Б педагогічний контроль успішності здобувачів

В вивчення певних параметрів функціонування системи освіти, чи її елементів

Г усі відповіді вірні

7. Визначення, що об'єднує такі поняття: науковість, наочність, доступність, міцність

А закон навчання

В метод навчання

Б закономірність навчання

Г принцип навчання

8. Повноваженнями Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти є всі, окрім

А формування вимог до системи забезпечення якості вищої освіти

Б розроблення положення про акредитацію освітніх програм

В вирішення питань фінансово-господарської діяльності ЗВО, затвердження його структури, штатного розкладу

Г розроблення вимог до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають науковий ступінь

9. Державні документи, які визначають зміст та нормативний термін навчання і передбачають відповідні форми контролю та державної атестації, затверджуються Міносвіти.

- А освітньо-кваліфікаційні характеристики
- Б освітньо-професійні програми
- В освітньо-кваліфікаційні рівні
- Г Державні стандарти освіти

10. Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на

- А початковому рівні
- Б першому рівні
- В другому рівні
- Г третьому рівні

**II. Завдання Надайте відповідь на питання**

*Розкрийте відмінності основних категорій Студентоцентрованного навчання – «компетентностей» та «результатів навчання».*

**III. Завдання Надайте відповідь на питання**

*У чому полягає процес підвищення мобільності студентів і викладачів в умовах єдиного європейського освітянського простору?*

**5. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ**  
**З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «НАУКОВІ ОСНОВИ ВИЩОЇ**  
**ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ**  
**ФАХІВЦІВ»**

**Варіант 1 індивідуального завдання – доповідь-виступ. Участь в обговоренні підходів до їх розв’язання проблем вищої професійної освіти. Оберіть одну із орієнтованих тем:**

1. Досвід ЗВО щодо формування систем забезпечення якістю
2. Вища освіта на порозі глобальних змін
3. Вища освіта: проблеми та шляхи вирішення.
4. Особливості сучасного покоління студентської молоді
5. Освітні потреби або чого хочуть студенти
6. Конкурентоздатний заклад вищої освіти – це ...
7. Зарубіжні та вітчизняні заклади вищої освіти: подібне та відмінне
8. Якість вищої освіти: вчора, сьогодні, завтра
9. Рейтинги закладів вищої освіти: «за» та «проти»
10. Можливості дистанційного навчання та роль викладача
11. Обличчя закладу вищої освіти – це ...
12. Навіщо потрібні дослідження задоволеності якістю вищої освіти?
13. Заклади вищої освіти та представники бізнес-структур (роботодавці): Шо? Де? Коли? Як?
14. Know-How – Знаю як! (досвід Вашого ЗВО в контексті розвитку вищої освіти/забезпечення якості)
15. Пропозиція власної теми виступу (у площині проблематики педагогіки вищої школи).

Аспірантам пропонується провести прилюдну апробацію свого виступу. Для цього необхідно визначитися із темою і підготувати виступ на 3-5 хвилин, презентація матеріалів ( 10-20 слайдів), розкрити актуальність обраної теми, її значущість).

Вимога до презентації: Об’єм – 10-20 слайдів;

- Зміст: головне, що розкриває тему;
- Візуалізація: дизайн (шрифти – читабельний, колір, контрастність);
- Можуть бути (за бажанням) анімація, відео-фрагменти;
- Взаємодія з аудиторією.

Мати підготовлений виступ (текстовий файл виступу): формат А4, обсяг - 4 сторінки, інтервал -1,5; шрифт – times new roman 14, поля - верх, низ, зліва -2, право -1. Відповідно до обраної теми підготуйте виступ. Обґрунтуйте, як ви використали знання при підготовці виступу, у тому числі охарактеризувати формування Європейської системи вищої освіти в Україні.

**Варіант 2 індивідуального завдання – визначити і характеризувати зміст та сутність інноваційних підходів, які застосовуються у професійній підготовці фахівців за вашою спеціальністю на кафедрі де Ви є аспірантом.**

**Підготувати звіт (текстовий файл) щодо виконання завдання.** Вимоги до оформлення звіту (текстовий файл): формат А4, обсяг – 6-8 сторінок, інтервал -1,5; шрифт – times new roman 14, поля - верх, низ, зліва -2, право -1.

**При написанні звіту слід враховувати наступні питання:**

- необхідно розкрити зміст та сутність інноваційних підходів, педагогічні технології, які застосовуються у професійній підготовці фахівців вашої спеціальності;
- вказати переваги їх застосування у професійній підготовці фахівців вашого профілю;
- запропонуйте, як можна було би вдосконалити процес підготовки сучасних фахівців вашого профілю.

[https://drive.google.com/file/d/1z1WIZitW8TwKefno\\_IJVu6nzDa39QjQv/view](https://drive.google.com/file/d/1z1WIZitW8TwKefno_IJVu6nzDa39QjQv/view)

**Під час звіту виконання завдання варіанту 2 окрім текстового файлу підготувати презентацію свого виступу.**

Вимога до презентації: Об'єм – до 10-20 слайдів;

- Зміст: головне, що розкриває тему;
- Візуалізація: дизайн (шрифт – читабельний, колір, контрастність);
- Можуть бути (за бажанням) анімація, відео-фрагменти;
- Взаємодія з аудиторією.

## **6. КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «НАУКОВІ ОСНОВИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ »**

1. Сутність поняття «освітня євроінтеграція», «вища освіта», «професійна діяльність», «професійна підготовка», «професійний стандарт», «освітній стандарт», «педагогічна система», «якість освіти», «стейкхолдери».

2. Європейські ініціативи щодо вдосконалення системи управління якістю освіти.

3. Європейська кредитно-трансфертна накопичувальна система, її принципи, шляхи і засоби адаптації у вищу освіту України.

4. Характеристика системи вищої освіти в Україні.

5. Студентоцентризований підхід. Компетентності та результати навчання. Таксономія Блюма в когнітивній сфері.

6. Державне регулювання професійної діяльності.

7. Загальні принципи суспільного поділу праці в Україні.

8. Система нормативних документів сфери праці: суспільний поділ праці. Система нормативних документів сфери праці: кваліфікаційні характеристики та посадові інструкції.

9. Державне регулювання освітньої діяльності.

10. Система нормативних документів сфери освіти: система стандартів вищої освіти.

11. Стандарти вищої освіти як підсистема: призначення, українська модель, відповідність ринковим вимогам.

12. Система нормативних документів сфери освіти: організація навчального процесу у ЗВО.

13. Система нормативних документів сфери освіти: управління системою вищої освіти.

14. Основні напрями модернізації управління сучасною вищою школою України. Системний підхід як методологія проектування, прогнозування і моделювання вищої освіти у часі і просторі.

15. Сучасні основні тенденції розвитку вищої освіти (глобалізація, інтеграція, демократизація, фундаменталізація, гуманізація та особистісна орієнтація тощо.)

16. Управління кар'єрою.

17. Побудова кар'єрограми.

18. Державне регулювання освітньої діяльності.

19. Стандарти вищої освіти як підсистема: призначення, українська модель, відповідність ринковим вимогам.
20. Педагогічний процес як динамічна система.
21. Підсистема кадрового ресурсу вищої школи: цілі, завдання, досягнення, проблеми.
22. Основні напрями модернізації управління сучасною вищою школою України.
23. Моделювання професійної діяльності сучасного фахівця
24. Гуманістично орієнтована модель підготовки фахівців у вищій школі як база для розвитку особистісного, інтелектуального й професійного потенціалу майбутніх конкуретоспроможних фахівців.
25. Формування змісту навчання: освітньо-професійна програма підготовки фахівців.
26. Цілі освітньо-професійної підготовки фахівців. Моделювання професійної діяльності фахівців.
27. Моделювання педагогічної системи освітньо-професійної підготовки фахівців.
28. Інформаційна база освітньої та професійної підготовки фахівців.
29. Структурно-логічна схема формування змісту професійної підготовки фахівців.
30. Проектування цілей, змісту, методів навчання в програмі навчальної дисципліни.

## ГЛОСАРІЙ

**Акредитація** – процедура надання закладу вищої освіти певного типу права провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

**Атестація** (державна атестація) осіб, які закінчують вищі навчальні заклади – встановлення відповідності рівня якості отриманої ними вищої освіти вимогам стандартів вищої освіти по закінченню навчання за напрямом, спеціальністю.

**Вид діяльності (людини)** – характеристика діяльності залежно від способів і форм її здійснення.

Вид діяльності визначається станом взаємодії фахівця з узагальненим об'єктом діяльності протягом усього циклу існування об'єкта.

**Валідність** – комплексна характеристика психодіагностичної методики (тесту), що включає відомості щодо сфери явищ, які досліджуються, та репрезентативності діагностичної процедури стосовно до них.

**Вимога** – норма, правило.

**Виробнича функція (трудова, службова)** – сукупність обов'язків, що виконує фахівець відповідно до займаної посади і які визначаються посадовою інструкцією або кваліфікаційною характеристикою.

Розрізняють на принципах узагальнення такі основні виробничі функції:

**Дослідницька** – функція спрямована на збір, обробку, аналіз і систематизацію науково-технічної інформації з напрямку роботи.

**Проектувальна (проектувально-конструкторська)** – функція спрямована на здійснення цілеспрямованої послідовності дій щодо синтезу систем або окремих їх складових, розробка документації, яка необхідна для втілення та використання об'єктів та процесів (*конструювання* є окремим процесом проектування, який полягає в обґрунтуванні рішень щодо принципу дії та конструкції об'єктів, розробки документації на їх виготовлення).

**Організаційна** – функція спрямована на упорядкування структури й взаємодії складових елементів системи з метою зниження невизначеності, а також підвищення ефективності використання ресурсів і часу (окремим процесом організації діяльності можна вважати

*планування* - часове впорядкування виконання робіт, тобто обґрунтування їх, послідовності, тривалості та строків виконання).

**Управлінська** – функція спрямована на досягнення поставленої мети, забезпечення сталого функціонування і розвитку систем завдяки інформаційному обмінові (до фахівця інформаційні потоки надходять через зворотні зв'язки, до об'єкта управління - у вигляді директивних рішень).

**Технологічна** – функція спрямована на втілення поставленої мети за відомими алгоритмами, тобто фахівець виступає як структурний елемент (ланка) певної технології.

**Контрольна** – функція спрямована на здійснення контролю в межах своєї професійної діяльності в обсязі посадових обов'язків.

**Прогностична** – функція, яка дозволяє на основі аналізу здійснювати прогнозування в професійній діяльності.

**Технічна** – функція спрямована на виконання технічних робіт в професійній діяльності.

У разі відсутності можливості віднесення виробничих функцій професійного стандарту за професією до зазначених основних виробничих функцій стандарту вищої освіти розробник останнього може додатково до рекомендованої системи уніфікації вводити такі до стандарту освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника вищого навчального закладу з відповідного напрямку (спеціальності) з метою узгодження стандартів.

**Вища освіта** – рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації;

**Заклад вищої освіти** – освітній, освітньо-науковий заклад, який заснований і діє відповідно до законодавства про освіту, реалізує відповідно до наданої ліцензії освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями, забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснює наукову та науково-технічну діяльність.

**Діяльність (діяльність людини)** – динамічна система взаємодій людини із навколишнім світом, в яких вона досягає свідомо поставлених цілей, що з'являються внаслідок виникнення у неї певних потреб.

У процесі діяльності людина виступає як **суб'єкт діяльності**, а її дії спрямовані на зміни об'єкта діяльності.

*Діяльність інноваційна* – див. Інноваційна діяльність.

*Залікова одиниця (заліковий кредит)* – завершена задокументована частина (навчальної дисципліни, практики, курсового проектування тощо) навчання студента, що підлягає обов'язковому оцінюванню та зарахуванню.

*Здатність* – властивість індивіда здійснювати, виконувати, робити що-небудь, поводити себе певним чином; в тому числі психічний та фізичний стан індивіда, в якому він спроможний виконувати певний вид продуктивної діяльності.

*Здібність* – природний нахил до чого-небудь, талант; у тому числі особливості індивіда, що є суб'єктивними умовами успішного здійснення певного виду продуктивної діяльності.

Здібності пов'язані із загальною орієнтованістю особи, з її нахилом до певного виду діяльності.

*Зміст освіти* – обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, у вигляді компетенцій, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технології, культури та мистецтва.

*Зміст навчання* – структура, зміст і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує особі можливість здобуття вищої освіти і певної кваліфікації. Зміст навчання поділяється на:

*нормативну частину змісту навчання* – обов'язковий для засвоєння зміст навчання, сформований відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики як змістові модулі із зазначенням їх обсягу й рівня засвоєння, а також форм державної атестації;

*вибіркову частину змісту навчання* – рекомендований для засвоєння зміст навчання, сформований як змістові модулі із зазначенням їх обсягу та форм атестації, призначений для задоволення потреб і можливостей особистості, регіональних потреб у фахівцях певної спеціалізації спеціальності, з урахуванням досягнень наукових шкіл і вищих навчальних закладів.

*Змістовий модуль* – система навчальних елементів, що поєднані за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові.

*Знання* – результат процесу діяльності пізнання, перевірене суспільною практикою і логічно упорядковане відображення її у свідомості людини. Знання – категорія, яка віддзеркалює зв'язок між пізнавальною й практичною діяльністю людини. Знання виявляються в системі понять, суджень, уявлень та образів, орієнтованих основ дій тощо, яка має певний обсяг і якість. Знання можливо ідентифікувати тільки за умови їх проявлення у вигляді вмінь виконувати відповідні розумові або фізичні дії.

**Знання фундаментальні** – знання щодо соціальних і професійних норм діяльності особи, основа її освіти та професійної підготовки.

Фундаментальні знання формують здатність особи опановувати нові знання, орієнтуватися у проблемах, що виникають, виконувати задачі діяльності, що прогноуються. Фундаментальні знання є інваріантні у відношеннях:

напрями підготовки до певної галузі освіти;  
спеціальності до напрямку підготовки;  
спеціалізації спеціальності до спеціальності.

**Індивідуалізація навчання** – організація процесу навчання, яка передбачає його модифікацію відповідно до потреб того, хто навчається.

**Інновації** – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

**Інновації** – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

**Інноваційна діяльність** – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Кваліфікація - здатність виконувати завдання та обов'язки відповідної роботи.. Кваліфікація визначається рівнем освіти та спеціалізацією. Необхідний рівень освіти досягається завдяки реалізації освітніх, освітньо-професійних та освітньо-наукових програм підготовки і має в цілому відповідати колу та складності професійних завдань та обов'язків.

Для цілей Національної рамки кваліфікацій термін кваліфікація вживається у такому значенні - офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами

У документах про освіту, чи інших документах про професійну підготовку, кваліфікація визначається через професійну назву роботи за класифікацією професії.

**Інновації педагогічні** – поширення в освітній практиці педагогічних нововведень.

**Клас задачі діяльності** – ознака рівня складності задачі діяльності, що вирішуються фахівцем. Усі задачі діяльності розподіляються на три класи:

**стереотипні задачі діяльності** – передбачають діяльність відповідно до заданого алгоритму, що характеризується однозначним набором добре відомих, раніше відібраних складних операцій і потребує використання значних масивів оперативної та раніше засвоєної інформації;

**діагностичні задачі діяльності** – передбачають діяльність відповідно до заданого алгоритму, що містить процедуру часткового конструювання рішення із застосування раніше відібраних складних операцій і потребує використання значних масивів оперативної та раніше засвоєної інформації;

**евристичні задачі діяльності** – передбачають діяльність за складним алгоритмом, що містить процедуру конструювання раніше не відомих рішень і потребує використання великих масивів оперативної та раніше засвоєної інформації.

**Компетентність** – інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника вузу для виконання діяльності в певних професійних та соціально особистісних предметних областях (компетенціях), який визначається необхідним обсягом і рівнем знань та досвіду у певному виді діяльності.

Для цілей Національної рамки кваліфікацій термін кваліфікація вживається у такому значенні: компетентність/компетентності – здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості.

**Компетенція** – включає знання й розуміння (теоретичне знання академічної області, здатність знати й розуміти), знання як діяти (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), знання як бути (цінності як невід’ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті). Предметна область у якій індивід добре обізнаний і в якій він проявляє готовність до виконання діяльності.

**Контроль якості вищої освіти** – система заходів, які здійснює третя сторона з метою перевірки характеристик якостей особистості випускника вищого навчального закладу, та їх порівняння з установленими вимогами й визначення відповідності кінцевим цілям вищої освіти.

**Креативність** – творча, новаторська діяльність.

**Кредит (національний кредит в системі вищої освіти України)** – обсяг навчального матеріалу, який з урахуванням терміну засвоєння студентами окремих навчальних елементів (відповідно до

психофізіологічних норм засвоєння при використанні оптимальних форм, методів і засобів навчання та контролю) може бути засвоєний за 54 години навчального часу (сума годин аудиторної й самостійної роботи студента за тиждень).

**Кредит ECTS (заліковий кредит)** – одиниця Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (36 академічних годин), яка визначає навчальне навантаження необхідне для засвоєння змістових модулів.

**Лицензування** – процедура визнання спроможності вищого навчального закладу певного типу розпочати освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

**Методологія** – це наука про найбільш загальні принципи пізнання і перетворення об'єктивної дійсності, шляхи та способи цього процесу. У широкому сенсі слово «методологія» – це сукупність найбільш загальних, насамперед світоглядних, принципів у їх застосуванні до вирішення складних теоретичних і практичних завдань, це світоглядна позиція дослідника. Методологія у вузькому сенсі слова – це вчення про методи наукового дослідження.

**Методологія педагогіки** – система знань про структуру педагогічної теорії, про принципи підходу і способи добування знань, що відображають педагогічну дійсність, а також система діяльності з отримання таких знань і обґрунтування програм, логіки, методів і оцінці якості дослідницької роботи.

**Моделювання** – метод наукового пізнання, що представляє собою відтворення характеристик деякого об'єкта на іншому об'єкті, спеціально створеному для їх вивчення.

**Модель** – об'єкт, який має схожість в деяких відносинах з прототипом і служить засобом опису та/або пояснення, та/або прогнозування поведінки прототипу.

**Навичка** – уміння, що внаслідок численних повторень стають автоматичними і виконуються без свідомого контролю.

**Навчальна дисципліна** (у вищому навчальному закладі) – педагогічно адаптована система понять про явища, закономірності, закони, теорії, методи тощо будь-якої галузі діяльності (або сукупності різних галузей діяльності) із визначенням потрібного рівня сформованості у тих, хто навчається, певної сукупності умінь і навичок.

**Навчальний елемент** (дидактична одиниця) – мінімальна доза навчальної інформації, що зберігає властивості навчального об'єкта.

**Навчальний об'єкт** – навчальна інформація певного обсягу, що має самостійну логічну структуру та зміст, і дає змогу оперувати цією інформацією у процесі розумової діяльності.

**Навчальний план** – складова стандартів вищої освіти вищих навчальних закладів, яка розробляється на основі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає графік навчального процесу, перелік, послідовність та час вивчення навчальних дисциплін (практик), види навчальних занять та терміни їх проведення, а також форми проведення підсумкового контролю.

**Надійність** – характеристика методики (тесту), яка віддзеркалює точність психодіагностичних вимірів, а також стійкість результатів тесту до впливу сторонніх випадкових чинників

**Національна рамка кваліфікацій** – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.

Національна рамка кваліфікацій призначена для використання органами виконавчої влади, установами та організаціями, що реалізують державну політику у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудових відносин, навчальними закладами, роботодавцями, іншими юридичними і фізичними особами з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування і розвитку кваліфікацій.

**Норма** – сукупність формальних і неформальних вимог, що регулюють певні дії та поведінку суб'єктів системи вищої освіти та учасників освітянського процесу.

**Норматив** – розрахункова величина витрат освітянських ресурсів, що характеризує оптимальний стан освітянського процесу.

**Нормативний термін навчання** – термін навчання за денною (очною) формою, необхідний для засвоєння особою нормативної та вибіркової частин змісту навчання і встановлений стандартом вищої освіти.

**Об'єкт дослідження** – явище (процес), яке існує незалежно від суб'єкта пізнання і на яке звернено увагу дослідника. **Освітня діяльність** – діяльність, пов'язана з наданням послуг для здобуття вищої освіти, з видачею відповідного документа.

**Передовий педагогічний досвід** – досвід, який реалізує прогресивні тенденції розвитку педагогічної діяльності, що спирається на наукові досягнення, що створює щось нове у змісті, засобах, способах здійснення даної діяльності, і дозволяє в силу цього в конкретних умовах і ситуаціях досягати оптимально можливих результатів.

**Пізнання стихійно-емпіричне** – це пізнання, при якому отримання знань не відокремлено від суспільно-практичної діяльності людей. Джерелом знання є різноманітні практичні дії з об'єктами.

**Поняття** – форма мислення, яка відображає загальні закономірні зв'язки, істотні сторони, ознаки явищ, які закріплюються в їх визначеннях (дефініціях, дескрипторах).

**Принципи методологічні** – основні, вихідні наукові положення, на яких базується дослідницьке та практичне перетворення педагогічної теорії та практики.

**Предмет дослідження** – компонент наукового апарату дослідження, в якому фіксується певна властивість або відношення в об'єкті, яке підлягає глибокому спеціальному вивченню.

**Проблема дослідження** – категорія, яка означає щось, що ще не відоме науці. Це знання про незнання, уявлення про вузлові завдання, які потрібно вирішити в рамках дослідження, про істотно важливі запитання, на які необхідно знайти відповідь.

**Прогнозування** – форма наукового передбачення, спеціальне дослідження перспектив якогось явища, процесу.

**Проблема** – ситуація під час діяльності, яка містить суперечності наукового, організаційного або іншого характеру і являє собою перешкоди, що виникають у разі досягненні суб'єктом цілеспрямованого результату своєї діяльності.

**Показник якості вищої освіти** – кількісна характеристика якості особистості випускника вищого навчального закладу, що розглядається стосовно до певних умов його навчання та сфери майбутньої соціальної діяльності.

**Професійна підготовка** – здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю.

**Рівень якості вищої освіти** – відносна характеристика якості вищої освіти, що ґрунтується на порівнянні значень показників якості, отриманих на підставі діагностичних екзаменів випускників вищого навчального закладу, із критеріально-орієнтованим еталоном, що репрезентується стандартом вищої освіти.

**Спеціальність** – категорія, що характеризує:

- у сфері праці - особливості спрямованості й специфіку роботи в межах професії (зміст задач професійної діяльності, що відповідають кваліфікації).

- у сфері освіти - спрямованість і зміст навчання при підготовці фахівця (визначається через узагальнений об'єкт діяльності або виробничу функцію та предмет діяльності фахівця і відображає, насамперед, вид його діяльності й сферу застосування його праці).

Спеціальність у сфері освіти є адекватним відображенням наявної у сфері праці спеціальності (кваліфікації).

Навчання за спеціальністю освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, або спеціаліста, або магістра передбачає вивчення узагальненого об'єкта діяльності фахівця, виробничих функцій та типових складових структури професійної діяльності таких, що задовольняють вимоги сфери праці до спеціальності.

Навчання за спеціальністю освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста передбачає вивчення виробничих функцій та типових складових структури професійної діяльності.

**Спеціалізація за спеціальністю** – категорія, що характеризує відмінності окремих задач діяльності фахівця за ознаками різниці засобів, або(та) продуктів, або(та) умов діяльності в межах спеціальності. Спеціалізація пов'язана як з необхідною галуззю знань, використовуваними інструментами чи устаткуванням, так і з продукцією, яка виробляється, або надаваними послугами і відповідає певною мірою деталізованому колу професійних завдань та обов'язків.

**Стандарти вищої освіти** (*система стандартів вищої освіти*) – сукупність норм, що визначають зміст вищої освіти, зміст навчання, засоби діагностики якості вищої освіти та нормативний термін навчання.

Стандарти вищої освіти є основою оцінки освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня громадян незалежно від форм здобуття вищої освіти. Відповідність освітніх послуг стандартам вищої освіти визначає якість освітньої та наукової діяльності вищих навчальних закладів.

Систему стандартів вищої освіти складають державний стандарт вищої освіти, галузеві стандарти вищої освіти та стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів.

**Структурно-логічна схема підготовки** – наукове й методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми підготовки.

Структурно-логічна схема підготовки надається у вигляді мережі міждисциплінарних зв'язків за напрямом підготовки або спеціальністю і діє на протязі усього терміну реалізації відповідної освітньо-професійної програми підготовки.

**Тест** – стандартизована психодіагностична методика, яка призначена для встановлення кількісних і якісних індивідуально-психологічних відмінностей. У психологічній діагностиці - стандартизований, часто обмежений у часі екзамен.

**Тест досягнень** – тип психодіагностичних методик, що спрямовані на оцінювання досягнення рівня сформованості певної компетенції.

**Тести критеріально-орієнтовані** – типи тестів, що призначені для визначення рівня індивідуальних досягнень щодо певного критерію на основі логіко-функціонального аналізу змісту завдань. Як критерій (або об'єктивний еталон), звичайно, розглядаються конкретні знання, уміння, навички, що необхідні для успішного виконання тієї чи іншої задачі діяльності.

**Тест ситуаційний** – критеріально-орієнтований тест досягнень, який складається з цілеспрямованого набору тестових завдань, призначених для оцінювання рівня сформованості знань щодо орієнтованих основ дій, які є адекватними діяльності вирішення проблемних ситуацій, що властиві майбутній діяльності (соціальної, виробничій) випускників вищих навчальних закладів.

**Технологія навчання** – сукупність форм, методів, прийомів та засобів передавання соціального та(або) професійного досвіду у процесі навчання.

**Технологія освіти** – процес та результат створення (проектування) адекватної потребам і можливостям особи та суспільства системи соціалізації, особистісного та професійного розвитку людини в закладі освіти, що складається з спеціальним чином сконструйованих відповідно до заданої мети методологічних, дидактичних, психологічних, інтелектуальних, інформаційних та практичних дій, операцій, прийомів, кроків, які гарантують досягнення цілей, що визначені учасниками освітянського процесу, та свободу їх усвідомленого вибору.

**Уміння** – здатність людини виконувати певні дії на основі відповідних знань та навичок Системи умінь різних видів формують відповідні компетенції. Уміння поділяються за видами.

**Предметно-практичні** – уміння виконувати дії щодо переміщення об'єктів у просторі, зміни їх форми тощо. Головну роль у регулюванні предметно-практичних дій виконують перцептивні образи, що відображають просторові, фізичні та інші властивості предметів і забезпечують керування робочими рухами відповідно до властивостей об'єкта та завдань діяльності.

**Предметно-розумові** – уміння щодо виконання операцій з розумовими образами предметів. Ці дії вимагають наявності розвиненої системи уявлень і здатність до розумових дій (наприклад, аналіз, класифікація, узагальнення, порівняння тощо).

*Знаково-практичні* – уміння щодо виконання операцій зі знаками та знаковими системами. Прикладами цих дій є письмо, прокладання курсу по карті, одержання інформації від пристроїв тощо.

*Знаково-розумові* – уміння щодо розумового виконання операцій зі знаками та знаковими системами. Наприклад, дії, що є необхідні для виконання логічних та розрахункових операцій. Ці дії дозволяють вирішувати широке коло задач в узагальненому вигляді.

**Цикл підготовки** – сукупність складових змісту освітньої або професійної підготовки (змістових модулів, блоків змістових модулів), що поєднані за ознаками приналежності їх змісту до спільного освітнього або професійного напрямку.

**Якість вищої освіти** – сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

**Якість освітньої діяльності** – сукупність характеристик системи вищої освіти та її складових, яка визначає її здатність задовольняти встановлені і передбачені потреби окремої особи або(та) суспільства.

**Якість особистості випускника вищого навчального закладу** – цілісна сукупність характеристик особистості, що визначає зміст соціально значущих і професійно важливих властивостей особи, яка закінчує вищий навчальний заклад і проявляється у вигляді рівня сформованості системи компетенцій.

## **ДОДАТОК 1**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра педагогіки і психології управління соціальними системами  
імені І.А.Зязюна

### **КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «НАУКОВІ ОСНОВИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ»**

ВАРІАНТ №

Виконав: аспірант групи \_\_\_\_\_  
Іванов Сергій Петрович

Н. т. :  
E-mail:

Перевірив: д. пед. н., проф.  
Ігнатюк Ольга Анатоліївна

Харків – 2024

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

### Базова література

1. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної ради України. 2019. №2657-VIII. 2661 – VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

3. Проект «Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років». На сайті: Освітня політика: портал громадських експертів. URL :<http://education-ua.org/ua/draft-regulations/319-proekt-kontseptsiya-rozvitku-osviti-ukrajini-na-period-2015-2025-rokiv>

4. Розвиток освіти і науки України – у фокусі плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік. Сайт МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rozvitok-osviti-i-nauki-ukrayini-u-fokusi-planu-prioritetnih-dij-uryadu-na-2021-rik>

5. Постанова Кабінету Міністрів України ‘Про затвердження Національної рамки кваліфікацій’ від 23.11.2011 ,№1341, дод.заг.част.п.3 (із змінами 2021)

6.Професійний стандарт [https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy\\_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity\\_25.03.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf)

7. Рашкевич Ю.М., Таланова Ж.В. Європейська кредитно-трансферно-накопичувальна система: довідник користувача,переклад з англ.; За ред. Проф. Ю.М.Рашкевича та доц. Ж.Б.Таланової .Рекомендовано МОНУ як методичні вказівки для працівників ВНЗ. – Львів: вид-во Львівської Політехніки, 2015.-106 с.

8. Романовський О.Г., Ігнатюк О.А. (2022) Вимоги ринку праці та ключові тенденції формування «якісного» майбутнього фахівця другого та третього рівнів підготовки спеціальності 011 «освітні, педагогічні науки»// Теорія і практика управління соціальними системами. №1. С.3-11 (фахове видання України) <http://tipus.khpi.edu.ua/> DOI:10.20998/2078-7782.2020.1.01

9. Ігнатюк О.А., Романовський О.Г., Резнік С.М., Середа Н.В., Костиря І.В. Галузевий та регіональний контекст підготовки здобувачів вищої освіти другого та третього рівнів спеціальності 011 «освітні, педагогічні науки»//Матеріали XIV МНІК «International scientific innovations in human life», 04-06.08.2022, Манчестер, Великобританія, <http://sci-conf.com.ua>

10. Ігнатюк О.А. Аналіз зарубіжного досвіду Північної Європи щодо моделей професійної підготовки майбутніх творчих педагогів-лідерів в умовах вищої освіти. Теорія і практика управління соціальними

системами. Харків: НТУ «ХП», 2022. №3. С.84-95. (фахове видання України) <http://tipus.khpi.edu.ua/> DOI:10.20998/2078-7782.2022.3.09

11. Ігнатюк О.А. Формування «якісного майбутнього педагога-лідера» через призму відповідальності «викладача-здобувач-заклад вищої освіти». Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. пр.: за матеріалами Міжнародної наук.-прак. конф. «Духовно-моральнісні основи та відповідальність особистості у долі людської цивілізації» 11-12 листопада 2021/ ред. О.Г. Романовського. Харків: НТУ «ХП», 2022. Вип. 52(56). С. 51-59.

12. Енциклопедія освіти/ Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

13. Кінаш І.П. Якість освіти як результат, процес та освітня система. *Науковий вісник НЛТУ України* : зб. наук.-техн. праць. Львів, Україна: РВВ НЛТУ України, 2011. Вип. 21.5, С. 363-36.

14. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи. Теорія виховання. – Київ: Київський ун-т ім. Т. Шевченка, 2005. – 426 с.

15. Національний освітній глосарій: вища освіта.- 2-е вид, переробл. і допов. За ред. В.Г. Кременя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с. Режим доступу: [https://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy\\_Visha\\_osvita\\_2014\\_tempus-office\\_3.pdf](https://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office_3.pdf)

16. Системний підхід у вищій освіті: навч. посіб./ автори-упоряд. Кочубей Т.Д., Івашенко К.В. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2014. – 131 с. – (серія «Педагогіка вищої школи»)

17. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія /Грень Л.М., Вавренюк С.А., Алієва П.І. Харків: ФОП Іванченко І.С., 2021. – 292 с.

18. Розвиток лідерського потенціалу національної гуманітарно-технічної еліти: монографія/ Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Гура Т.В., Ігнатюк О.А., Резнік С.М., Мовчан Я.О./ за заг. ред. О.Г. Романовського та О.С. Пономарьова.- Харків: НТУ «ХП», ФОП Мезина В.В., 2017. -292 с.

19. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи. - Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 238 с.

20. Пономарьов О.С., Романовський О.Г., Ігнатюк О.А., Згурська М.Ф. Професійна культура педагога: навч. метод. посібник.- Харків: НТУ «ХП», 2011. – 198 с.

21. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Пазиніч С.М., Черваньова З.О., Гайворонська В.В. Зміст і сутність педагогічної діяльності: навч. посібник. – Харків: НТУ «ХП», 2007. – 226 с.

22. Dubinina, O. N., Ihnatiuk, O. A. & Sereda, N. V. (2020), Pedagogical Acme-Technology Of Formation Of Responsibility Among Leader-Professionals During The Process Of Professional Education // Теорія і практика управління соціальними системами. № 4. (фахове видання України) <http://tipus.khpi.edu.ua/>

23. Olga Ignatyuk Developing leadership skills for doctoral students in

the Technical University// Abstracts of II International Scientific and Practical Conference “EURASIAN SCIENTIFIC CONGRESS”, February 24-25,2020, Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain, 2020. – P.252-256.  
<http://sci-conf.com.ua>

26. Силабус освітнього компоненту «НАУКОВІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ»  
<https://drive.google.com/file/d/1U4qwMB6S0oEEe1c2xEnFK4jg0jamj6f/view>  
<https://web.kpi.kharkov.ua/phd/zanyattva/katalog-silabusiv-2021/fahovi-distiplini/>

### Додаткова література

1. Дубініна О.М., Ігнатюк О.А. (2020) Методика діагностики професійно значущих якостей педагога-лідера // Теорія і практика управління соціальними системами. №1. С.68-79 (фахове видання України) <http://tipus.khpi.edu.ua/> DOI:10.20998/2078-7782.2020.1.08

2. Dubinina, O. N., Ihnatiuk, O. A. & Sereda, N. V. (2020), “The Phenomenon of Responsibility for the Preparation of Professional Leaders of Digital Generation”, Information Technologies and Learning Tools, no. 79(5), pp. 325-340, available at: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3931>, DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3931> (Accessed 21 October 2020).

3. Оксана Дубініна, Ольга Ігнатюк, Наталія Серeda (2020) Теоретико-емпіричні аспекти визначення змісту поняття “професійна відповідальність педагога-лідера” // Теорія і практика управління соціальними системами. №3. С. 83 – 92 (фахове видання України) <http://tipus.khpi.edu.ua/> DOI:10.20998/2078-7782.2020.3.09

4. Романовський О.Г., Ігнатюк О.А., Серeda Н.В. Особливості формування педагогічної майстерності здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» на засадах міждисциплінарного підходу і концепції Педагогіки добра академіка І.А.Зязюна // «Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія».- Харків: НТУ «ХП», 2018.- №4. – С.3-15

5. Ігнатюк О.А. Моделювання викладання педагогічних дисциплін у процесі підготовки майбутніх докторів філософії в умовах технічного університету // Адаптивне управління: серія Педагогіка №6(11),2019 [Електронний ресурс].Режим доступу: <https://adaptive.org.ua/> завантажити збірник Педагогіка №6(11),2019.

6. Ігнатюк О.А. Характеристика результатів навчання та викладання дисципліни «Основи педагогіки вищої школи» майбутнім докторам філософії в умовах технічного університету // Інноваційні програми, проекти в психології, педагогії і освіті: Міжнарод.наук.-прак.конф.:м.Одеса, 15-16 березня 2019 / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-практичний центр

прикладної інформатики НАН України:збірник наук.праць.- Одеса:ГО «Інститут інноваційної освіти»,2019. – С.49-50

7. Ігнатюк О.А. Модель оцінки реалізації наукового потенціалу здобувачів вищої освіти рівнів «магістр» та «доктор філософії» спеціальності «Освітні, педагогічні науки» //Модифікація та наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій: III Міжнарод.наук.-практ.конф.:м.Київ, 24-25 січня 2020/ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-практичний центр прикладної інформатики НАН України: збірник наук.праць. – Київ: ГО «Інститут інноваційної освіти», 2020. – С.12-16.

8. Ігнатюк О.А., Дубініна О.М. Особливості розробки та запровадження методики з визначення коефіцієнту сформованості лідера // Modern science: Problems and Innovations: Abstracts of The 3<sup>rd</sup> International Scientific and practical conference, June 1-3,2020.SSPG Publish. Stockholm, Sweden.2020. Pp.332-339. URL: <http://sci-conf.com.ua>

9. Ігнатюк О.А. Формування готовності до педагогічної діяльності аспірантів технічного університету як складова завдань Центру сучасних педагогічних технологій / Ігнатюк О.А. // «Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія». - Харків: НТУ “ХПІ”, 2013. - №3. – С.77-84 (фахове наукове видання України).

10. Ігнатюк О.А. Реалізація положень контекстного навчання при вивченні курсу «Основи педагогіки вищої школи» аспірантами технічного університету / Ігнатюк О.А. // Сучасні педагогічні технології в освіті: збірник науково-методичних праць. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2012. – С. 87-93

11. Ігнатюк О. А. Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика: [монографія] / О.А. Ігнатюк. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2009. 432 с.

12. Ігнатюк О.А. Зміст і структура поняття «педагогічна майстерність» у вимірах науковців та майбутніх докторів філософії економічних та інженерно-технічних спеціальностей // Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації: Міжнарод. наук. інтернет-конф.: м.Переяслав-Хмельницький, 28 листопада 2018 р.: збірник наук.праць. – ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», 2018. Вип.41.С. 311-313. [Електроний ресурс]. Режим доступу: [https://confscientific.webnode.com.ua/завантажити\\_Збірник\\_№41.pdf](https://confscientific.webnode.com.ua/завантажити_Збірник_№41.pdf)

13. Ігнатюк О.А. Вимоги ринку праці та освітні практики набуття «soft skills» здобувачами освіти другого та третього рівня підготовки спеціальності 011- освітні, педагогічні науки //Актуальні дослідження в соціальній сфері: 18 Міжнарод. наук.-практич. Інтернет конф., м. Одеса, 17 листопада 2021: матеріали /гол.ред. В.В.Корнешук. – Одеса: Нац. ун-т «Одеська політехніка», 2021. – С.113-115.

14. Ігнатюк О.А. Важливість академічної культури в контексті якості лідерства освітнього простору технічного університету (на прикладі програм підготовки магістра та доктора філософії спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки») // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXX міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2022, 19-21 жовтня 2022 р. / за ред. проф. Сокола Є.І. – Харків: НТУ «ХПІ». – С.752

## ЗМІСТ

Вступ .....	3
1. Загальні положення .....	5
1.1. Предмет, наукові основи і цілі освітнього компоненту «Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців».....	5
1.2. Вимоги освітньо-наукових рівнів .....	5
1.3. Організаційно-методичні вказівки.....	8
1.4. Система контролю якості навчання аспірантів.....	9
1.5. Організація самостійної роботи аспірантів.....	12
2. Програма ОК. Зміст ОК .....	13
3. Перелік практичних занять та питань самостійної роботи.....	15
4. Перелік завдань для контролю знань з ОК «Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців».....	17
4.1. Вимоги.....	17
4.2. Перелік практичних завдань для контролю знань .....	17
4.3. Перелік тестових завдань.....	19
5. Індивідуальне завдання з ОК «Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців».....	26
6. Контрольні запитання до екзамену з ОК «Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців» .....	28
Глосарій.....	30
Додаток 1.....	41
Список літератури.....	42

Навчальне видання

Електронне видання

**Програма, методичні вказівки, питання самостійної роботи та контрольні завдання з освітнього компоненту «Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців»**

**для здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії»  
спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»  
усіх форм навчання**

Укладач: ІГНАТЮК Ольга Анатоліївна

Відповідальний за випуск проф. Н.В. ПІДБУЦЬКА

Роботу до видання рекомендував проф. О.О. ДОЛЬСЬКА

В авторській редакції

План 2024 р., поз. 376

Підп. до друк 08.02.2024 Формат 60 x 84 1/16. Папір офсет.  
Riso-друк. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. .  
Тираж 50 прим. Зам. № . Ціна договірна.

---

Видавець і виготовлювач  
Видавничий центр НТУ «ХП»  
вул. Фрунзе, 21, м. Харків – 2, 61002.  
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3657 від 24.12.2009 р.